

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 33525
Nom: Treball social en drogodependències
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 4,5
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1311 - Grau Treball Social	Facultat de Ciències Socials	4	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1311 - Grau Treball Social	Treball Social en Drogodependències	OPTATIVA

COORDINACIÓ

CARBONELL MARQUÉS ÀNGELA

RESUM

L'objectiu d'aquesta assignatura és oferir una aproximació especialitzada a les conductes addictives des de la intervenció social, dotant l'estudiantat d'eines teòriques i pràctiques per a comprendre i actuar davant d'aquesta problemàtica complexa i multifactorial.

La matèria aborda el fenomen de les addiccions (amb i sense substància) des d'una perspectiva integral i crítica, incorporant enfocaments socials, sanitaris i de drets humans. El temari analitza aspectes clau com l'evolució històrica de les drogues i la seua regulació, els marcs normatius i els recursos institucionals, així com els fonaments del Treball Social en aquest àmbit. S'estudien els diferents àmbits d'intervenció (prevenció, atenció sociosanitària, reducció de riscos, incorporació social, entre d'altres), amb especial atenció als col·lectius en situació de major vulnerabilitat, com ara la infància i adolescència, les dones, les persones amb patologia dual, la població penitenciària, les persones migrants o en situació de sense sostre.

L'assignatura posa èmfasi en el paper del Treball Social com a disciplina compromesa amb la transformació social, l'acompanyament professional i l'abordatge dels determinants socials de les conductes addictives. Es promou una anàlisi crítica de les polítiques de drogues, dels dispositius assistencials i de les estratègies preventives, així com la comprensió de les noves addiccions comportamentals i els reptes emergents vinculats a l'ús de les TIC, el policonsum o la medicalització.

CONEXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Per a un adequat aprofitament de l'assignatura, es requereixen coneixements previs sobre el sistema sanitari d'atenció, així com sobre els recursos i dispositius bàsics d'intervenció social i sanitària.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. EVOLUCIÓ DEL TREBALL SOCIAL EN DROGODEPENDÈNCIES. MARC TEÒRIC-CONCEPTUAL

1. Les drogues en la història y la societat actual.
2. Contextualització de las drogues a Espanya.
3. Construcció social del problema de las drogodependències.
4. Evolució dels models de comprensió i tractament.

2. CONCEPTES BÀSICS EN DROGODEPENDÈNCIES I TIPUS DE DROGUES

1. Conceptes bàsics en drogodependències: droga, drogodependència, addicció i d'altres.
2. Factors d'inici i manteniment del consum.
3. Evolució de l'ús de drogues.
4. Substàncies institucionalitzades i no institucionalitzades.

3. MESURES POLÍTIQUES I LEGISLATIVES. PROGRAMES DE TRACTAMENT I REINSERCIÓ

1. Xarxa pública de recursos especialitzats en l'atenció a persones en situació de drogodependència.
2. Normativa i marc legal.
3. Pla Nacional sobre Drogues.
4. Organització de la Xarxa d'atenció a las drogodependències.
5. Dispositius, nivells d'intervenció i programes.

4. ELS ÀMBITS DE LA INTERVENCIÓ SOCIAL

1. La prevenció com a nivell d'intervenció en drogodependències.
2. L'assistència: el tractament en els casos de drogodependències.
3. La inserció o incorporació social com a procés.

5. LA PREVENCIÓ DE LES DROGODEPENDÈNCIES

1. Models d'intervenció.
2. Objectius de la prevenció.
3. Prevenció en l'àmbit educatiu.
4. Prevenció en el temps lliure.
5. La família com a factor de prevenció i protecció.
6. Prevenció en el l'àmbit comunitari.

6. FUNCIONS DEL TREBALLADOR I LA TREBALLADORA /A SOCIAL EN DROGODEPENDÈNCIES

1. El paper del treballador social.
2. Actuacions vers el drogodependent i la seua família.
3. L'equip professional.
4. L'entorn comunitari i la prevenció.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	45,00
Total hores	45,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	2,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	22,00
Estudi i treball autònom	17,00
Preparació de classes	10,00
Preparació d'activitats d'avaluació	11,50
Resolució de casos pràctics	5,00
Total hores	67,50

METODOLOGIA DOCENT

S'aplicaran i desenvoluparan les següents metodologies docents:

- Lliçons magistrals participatives que desenvoluparan el contingut de l'assignatura.
- Activitats de tipus expositiu: exposicions teòriques, seminaris, presentació de treballs.
- Activitats pràctiques: *role-playing*, resolució de casos, aplicacions informàtiques, tallers.
- Treball col·laboratiu en equips reduïts.

- Elaboració de mapes conceptuals i quadres sinòptics.
- Proposta d'elaboració de blocs en aplicació pròpia de l'assignatura.
- Tutories individuals i grupals, tant presencials com virtuals.

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura es compon de tres parts:

1. Avaluació de projectes o treballs acadèmics: poden ser treballs breus o amplis i complexos propis dels últims cursos que fomenten el desenvolupament de capacitats de cerca, tractament i selecció d'informació, l'organització i el pensament crític. Tindran una ponderació del 50% de la qualificació final.
2. Avaluació contínua del treball realitzat pels i les estudiants al llarg del curs sobretot pel que fa a les competències de treball individual i en equip, a la identificació de conceptes i processos clau, així com a la preparació i resolució d'exercicis i problemes. Tindran una ponderació del 40% de la qualificació final.
3. Es valorarà l'assistència i la participació dels i les estudiants tant a les sessions presencials en aula, com en les tutories, i en l'Activitat Formativa Complementària aprovada per la CAT. Tindrà una ponderació del 10% sobre la qualificació final (Activitat No Recuperable).

Es procedirà a la suma de les tres parts quan s'haja aconseguit, com a mínim, el 50% en l'avaluació de projectes o treballs acadèmics.

Us recordem que:

El plagi consisteix en "l'acció de deshonestedat al moment de copiar en el substancial obres alienes presentant-les com a pròpies" (Reducindo et al., 2017, p. 300). El ciberplagi, per part seua, "ocorre quan es presenta un treball com a fruit del treball personal quan realment és informació copiada parcial, mitjana o totalment d'un autor sense cap mena de crèdits o bibliografia. Normalment succeeix amb textos [...] en línia" (Sarrià i De Francisco, 2018, p. 4).

En aquest sentit, no es recomana l'ús d'eines d'intel·ligència artificial generativa per a l'elaboració de treballs acadèmics, ja que pot donar lloc a continguts no originals i suposar una vulneració dels principis d'honestedat acadèmica. Aquestes pràctiques podran ser penalitzades conforme a la normativa d'avaluació vigent.

S'espera, per tant, un ús responsable i ètic de la informació, seguint les normes APA (7a edició), que seran aplicable en els treballs d'avaluació contínua al llarg del quadrimestre.

BIBLIOGRAFIA

Agost-Felip, S. (2013). *Les drogodependències, una visió actualitzada*. TS Nova, 7, 63-72.

Arenas Domínguez, F., & Moreno Mariscal, S. (2007). *Incorporación social en drogodependencias y adicciones en Andalucía*. Consejería para la Igualdad y Bienestar Social. http://www.ipbscordoba.es/uploads/Documentos/2016/INCORPORACION_SOCIAL_.pdf

Arteta-Molina, D., Ché-Tórtola, C., & Agulló-Calatayud, V. (2023). Referents valencianes del Treball Social i la Sociologia de les addiccions: reconeixement professional i acadèmic. *TS Nova*, 19, 79-92.

Barreto-Pico, M. A. (2017). Papel del trabajador social en las adicciones. *Dominio de las Ciencias*, 3(4), 310-326. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6174481>

Becoña, E., & Cortés, M. (2016). *Manual de adicciones para psicólogos especialistas en psicología clínica en formación*. Socidrogalcohol.

Custorio, M., García, N., Orriols, R., Sánchez, P., & Serra, M. (2013). *Guía para la elaboración de un plan local de prevención en drogodependencias*. Diputación de Barcelona. <https://bit.ly/3w23dTn>

Fonseca-Pedrero, E., & Al-Halabí, S. (2024). Sobre la conducta suicida y las conductas adictivas. *Adicciones*, 36(2), 121-128.

Gómez, M. (Coord.). (2016). *El acompañamiento como método de intervención en los procesos de inclusión*. Red Navarra de lucha contra la pobreza y la exclusión. <https://www.berrituz.eus/es/manual-sobre-el-acompanamiento-en-los-procesos-de-inclusion/bi-523069/>

Gutiérrez-Resa, A. (2019). *Drogodependencias y Trabajo Social*. Editorial Sanz y Torres.

Megías, E. (Dir.), Rodríguez, E., Megías, I., & Navarro, J. (2004). *La percepción social de los problemas de las drogas en España, 2004*. FAD. <https://www.fad.es/wp-content/uploads/2019/06/percepll.pdf>

Ministerio de Sanidad. (2017). *Estrategia nacional de adicciones 2017-2024*. <https://pnsd.sanidad.gob.es/pnsd/estrategiaNacional/home.htm>

Monar-Bermúdez, S., de Dalmases-Artés, J., Navarro-Gisbert, A., González-Martínez, J., Guillem-Benaches, M. C., & Gandia-Carbonell, N. (2024). *Adicciones: Claves para el éxito del tratamiento. Manual para profesionales, pacientes y familiares*. Editorial Letra Minúscula.

Observatorio Europeo de las Drogas y las Toxicomanías. (2020). *Informe Europeo sobre Drogas: cuestiones clave*. <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13238/TD0420439ESN.pdf>

Palop, E., Gómez-Moya, J., & Soriano, R. (2008). *Jornadas de Trabajo Social y conductas adictivas*. Universitat de València.

Ramírez de Arellano, A. (2012). *Coaching para adictos. Integración y exclusión social*. Fundación Atenea. <http://revistaindependientes.com/coaching-para-adictos-integracion-y-exclusion-social/>

Reduindo, I., Rivera, L. R., Rivera, J., & Olvera, M. A. (2017). Integración de plataforma LMS y algoritmo de código abierto para detección y prevención de plagio en Educación Superior. *Revista General de Información y Documentación*, 27(2), 299-315. <https://revistas.ucm.es/index.php/RGID/issue/view/3197>

Rodríguez, E., & Megías, E. (Dirs.), Megías, I., Rodríguez, M. A., & Rubio, A. (2014). *La percepción social de los problemas de drogas en España, 2014*. FAD. <http://www.fundacioncsz.org/ArchivosPublicaciones/290.pdf>

Sarriá, J. F., & De Francisco, J. C. (2018). Ciberplagio académico: un tema de importancia. *Lite ¡A tu alcance!*, 68, 4-12. <https://es.calameo.com/read/00557874303bfa3c48182>

Sixto-Costoya, A., & Arroyo, Á. O. (2018). Educación social y trabajo social en adicciones: Recuperar el territorio colaborando. *RES, Revista de Educación Social*, 26, 1-18.

Torrijo, M. J., & Tomás, S. (Coords.). (2002). *Las drogas desde un enfoque preventivo (I)*. Fundación para el Estudio, Prevención y Asistencia a las Drogodependencias. <https://www.dival.es/es/bienestar-social/sites/default/files/las-drogas-desde-un-enfoque-preventivo-1.pdf>

Torrijo, M. J., & Tomás, S. (Coords.). (2002). *Las drogas desde un enfoque preventivo (II)*. Fundación para el Estudio, Prevención y Asistencia a las Drogodependencias. <https://www.dival.es/es/bienestar-social/sites/default/files/las-drogas-desde-un-enfoque-preventivo-2.pdf>

Unegbu, R. (2020). *Exploring the Role of Social Workers in Substance Abuse Treatment* [Tesis doctoral, Walden University]. <https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations/8429/>

Web de interés: Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública. Sección Drogodependencias para profesionales. <http://www.san.gva.es/web/conselleria-sanitat-universal-i-salut-publica/drogodependencia>

Web de interés: Fundación de Ayuda contra la Drogadicción (FAD). <https://www.fad.es/>

Web de interés: Ministerio de Sanidad. Publicaciones sobre drogas en España. <https://pnsd.sanidad.gob.es/profesionales/publicaciones/catalogo/home.htm>